

Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Ḳunṭres yekhuneḥ She'elot u-teshuvot min ha-shamayim

Jacob <of Marvège>

שיורממ <בקעי>

[Kenigsberg?], [1858?]

[urn:nbn:de:kobv:517-vlib-12366](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:kobv:517-vlib-12366)



11390

11390

1 תשבי

2 חגלת תענית - סעודת

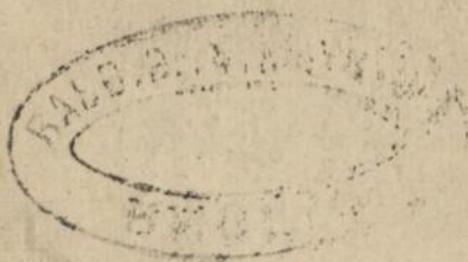
3 קונטרס יכונה שאלוג תשובות
מן השמים

4 ס' סבחר פנינים, דעיה פניני

Regst.

Wolf Lanzetta
Rab. Land.

Freitag den 15/2 1881



4 ספרים

מכבוד הר
ונ
ה"ה מוה

הספר ה
מ
רבותינו כה
אשר כבר
המה מוכא
הזה בראשו
רפיז לפ"ק
אנחנו שהו
לא נתחדש
בתוספת כ
ועתה נעש
אשר לא
מכונ

נדפס ב
מ
דפה
הרבני

קונטרס

יכונה

שאלות והשוכות מן השמים

מאחד

קדוש מרבנן קמאי ה"ה הרב החסיד

רבינו יעקב הלוי זללה"ה

Marrège = ממרויש ומקורביל.

עד כה

הי' נמצא בכת"י אצל הרב הגאון

מו"ה יהואל העליר נר"ז

אב"ד דק"ק סוואלק

שהעתיק מכת"י הנשלח מירושלים עיר הקדש.

ועתה נדפס שניה בתוס' הגהה,

בהגהת ובהשתדלות המתאמץ להוציא לאור

בעז"ה ספרים קדושים, מבי"כ

נדפס

ע"ר טוביהו הכהן אפרתי ור' יוסף בעקקער נ"י.

ה'תקל"ח

ספר חובות ה'תקל"ח

אזהרה

מכבוד הרב הגדול גאון יעקב צבי ישורון החכם הכולל
כו' בש"ח מו"ה יעקב צבי מעקלענבורג נר"ו.

הן ס. נו"ס ש"ל התעורר לזכות הרבים במצור היקר הזה
אשר עד כה ה' זכתו ציד הנוחזרים הנפורסמים. ורבים
סתאוו ליהנות לאורו — ע"כ לצל יהיו שלומי ונאה נזקין הנני
בנוחה לכל אים הישראלי ימים על לצו לזכור חלות הר עיצל
וישנור על נפשו ונהסיג גבולו, ונשני' יסייעו ע"י הנ"ל להפיץ
אור יקרות יתר מיצורי קודש אשר נכון לצצו להחיר עיני ישראל
זהם. חפץ ה' צידו ילליח. וזכרה כפולה ונוסולסת לכל הנוחזקים
ותוונכים צינינו.

יעקב צבי מעקלענבורג.

שאלות ושובות

מן השמים

אשר שאל ע"י התנודדות ותפלה והזכרת שמות הקדושים, קדוש
ומרוביל זללה"ה, והיו נשיצין לו כל שאלותיו מן השמים כאשר
העיד מרנא ורננא הגאון הגדול חזי התעודה הרדצ"ז זללה"ה,
בתשובתו (דפוס פיורדא סי' תקל"ז ות"א סי' י', ונדפוס סדילקאז
הוא בחלק ד' שאלה יו"ד, ובחלק ג' שאלה תקל"ז), וכן הביא
דבריו נשיא בית אב ה"ר חיד"א ז"ל צשה"ג ח"א וצ' מערכת י'
אות ח"י עש"ב, והן כעת צא לידי ספר א' כ"י קילור ז"ל לרצי
יוסף בן ר' לדוק שפצרו צאז אילו צשנת זכ"ר לדיק לצרכה ושם
נציא מתשובות אלו ואומר וע"ז שאל לבעל החלום ה"ר **יעקב**
מקורביל שלא הי' ברורו כמוהו ע"כ, ואפשר דנולד בקורציל
ונתיישב צנרויש או להיפך, ותתי איתנייהו, וספר הזכר הוא
קילור נדיני או"ח ויו"ד צדוק יפה ומוסדר ונ"ט שערים, ושער
הנ' מוסר מתולדות אבות עד מורצן קושטאנטינא וניגרופינטי
ושם ראיתי שכתב שנפטר ה"ר יעקב מקורציל המקובל שנת ד'
אלפים תתקס"ג, ועיין בשם הגדולים ח"צ מערכת יו"ד אות
ח"י, והנה ח"ז נלחתי צהקדמה לתשובת הרי"ף נציא שמה

תשובת

תשובת מקורציל אשר מהשמים הגידו לו לסמוך על הרי"ף, וס"ח
בכאן תשובה מ"ג:

אמר ה"ל ע"כ ה"י כחוצ צהעתק שלפני צפתה הסער (ולח
נכתב שם המעתיק), ולחכי לח יחנני זמני לנללות דצרו
להביא עוד תיבורים מציחי דצרי המיבור הזה. ולח לעורה צפרטיו
ולצח עד תכונתו. שמתי עיני על גדולים תקרי לב אשר בלח
המיבור יתנו לח לבס להעיר צכ"ז כרחוי, ה"ל:

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. Some words are difficult to decipher but appear to be a continuation of the letter or a separate section.]

[Marginal notes on the right edge of the page, partially visible.]

שאלתי

[א] **על** הנשים שמברכות על הלולב ועל מי שמברך להם על תקיעת שופר, אם יש עבירה בדבר ואם הוי' ברכה לבטלה אחרי שאינן מצוות ואם לאו (והביאה נשיא בית אב הרב ברכי יוסף, א"ח סי' תרנ"ד ס"ב):

והשיבו וכי אכשורי דרי כל אשר תאמר אליך שרה שמע בקולה, ולך אמור להם שובו לכם לאהליכם, וברכו את אלהיכם, והעד נר חנוכה ומגילה, ופרשו לי מה מצינו במגילה וחנוכה מאחר שהיו באותו הנס חייבות בהם ומברכות עליהם, ובלולב נמי מצינו סמך לדבר שאין לו אלא לב אחד לאביו שבשמים, גם בשופר מצינו דאמרינן שאמר הקב"ה אמרו לפני מלכות שתמליכוני עליכם, וזכרונות שיבא זכרון אבותיכם לפני לטובה, ובמה בשופר, והנשים נמי צריכות שיבוא זכרונותיהם לפניו לטובה לפיכך אם באו לברך בלולב ושופר הרשות בידם:

[ב] **ועל** ברכת תפילין אם הלכה כדברי הגאון הרי"ף, שאם לא סח בין הפלה להפלה אינו מברך אלא להניח תפילין כשמוניח של יד, ובהניחו ש"ר אינו מברך כלל, או הלכה כדברי הגאונים האומרים שאפי' לא סח צריך לברך על ש"ר על מצות תפילין, ואם סח מברך על ש"ר ב' (הביאה בס' קיצור וצ"ל כ"י הנזכר בשער ד' ב'):

והשיבו לא בסבי טעמא ולא כדרדקי עצה, כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו, ואת בריתי אקים את יצחק, אחד קראתיו ובכורי אתנהו, גם ברוך יהי':

[ג] **ועל** סדר פרשיות של תפילין, כך היתה שאלתי, אנא מלך הגדול והנורא חכם הרוים מגלה נסתרות שומר הברית והחסד, הגדל נא חסדך עמנו היום וצוה למלאכך הקדושים להודיעני את אשר נסתפקתי בפרשיות של תפילין,

שאלות ותשובות

ד

כי יש מן החכמים האומרים הויות באמצע ואם החליף פסולות
ועתה מלך מלכים צוה למלאכך הקדושים להודיעני הלכה
כדברי מי ודברי מי אהה מחבב:

והשיבו אלו ואלו דברי אלקים חיים, וכמחלוקת למטה כך
מחלוקת למעלה, הקב"ה אומר הויות באמצע, וכל
פמליא של מעלה אומרים הויות כסדרן והוא אשר דבר
ה' בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד, וזה כבודו בהויות
פרשת מלכות תחילה:

[ד] **על** שבות דשבות. ובארתי בשאלתי על טלטול נר הדולק
בשבת שהוא אסור משום שבות אם מותר לומר
לעכו"ם לטלטלה ממקום למקום, שאפי' לישראל אינו אסור
אלא משום שבות, או אם נאמר אמירה לעכו"ם שבות אפי'
בדבר שאינו אסור לישראל מן התורה היאיל ואית ביה איסור
דרבנן:

והשיבו ואתה פה עמוד עמדי ואחנה לך התורה והמצות
אשר כתבתי להורותם לא תגע בו יד כי סקול יסקל
או ירה יירה וכל הנוגע בדבריהם כנוגע בבבת עינו, ובכמה
מקומות עשו חכמים חיזוק לדבריהם יותר משל תורה, כ"ז
השיבוני:

[ה] **על** טבילת בעלי קריין דאמרינן בטלו' לטבילותא כר"י
בן בתירא וכתבו הגאונים דהג"מ לק"ש ולד"ת אבל
לתפילה צריך טבילה או ט' קבין, ויש מקילין ואומרים, דאפי'
לתפלה בטלוה וסומכים על הירושלמי דאמר בפרק יום הכפורים
דאסור ברחיצה ובתה"מ, ומקשה השתא ברחיצה אסור בתה"מ
מבעי, שהרי צריך לרחוץ קודם שיחפולל ומשני במקום שנהגו
שלא לטבול אי נמי חפחר קודם הקנה, ועל זה שאלתי אם
יש לסמוך על הירושלמי ולומר כי הקנה עזרא לא נתקבלה
בכל המקומות ובמקום שנהגו נהגו, ובמקום שלא נהגו מותר
להחפולל בלא טבילה ובלא ט' קבין, ואם הלכה כדברי הגאונים
שמחמירים ואומרים שצריך טבילה או ט' קבין לתפילה:

והשיבו ועבדתם את ד' אלקיכם זו תפילה, ואפשר טמא
ומקריב קרבן וא"ת שאר טומאות אינו דומה טומאה
היוצא מאונס לטומאה היוצא מדעת, אינו דומה טומאה הבאה

מחוץ

מחוץ לטומאה היוצאה מגופו, ועזרא כשתיקן ברוה"ק ראה ותיקן ועל הירושלמי דע אילו היה עמהם בכ"ה לא מצאו ידיהם, ועוד הרי חזר בו ואמר קידם תקנת עזרא נשנית משנה זו, ודבר זה גורם אורך הגלות כי אם היתה הפילת ישראל כתיקונה הו' כבר נשמע הפילתם זה ימים רבים אך סבלות הגלות ומע"ט חז"ת הם העומדים לישראל, ואח"ז השיבו שמענו מאחורי הפרגוד ולטהר כל ישראל יחד אי אפשר אך אם יטהרו ש"ץ בכ"מ ימהרו את ביאת הגואל ובכ"מ מוגש לשמי ומנחה טהורה אבא אלק וברכתך, אחרי ראותי כל אלה שאלתי ליל ג' י"ט כסליו אם בא לפי מאת ה' ואם לאו, וכך היתה שאלתי אנא מלך עליון האל הגדול הגביר והנורא שומר הברית והחסד לאוהביו, שמור בריחך וחסדיך עמנו וצוה למלאכך הקדושים הממונים על תשובות שאלת הלום להשיבני על מה שאשאל לפני כבודך תשובה אמתית ונכונה דבר דבור על אפניו ברור ומבואר בפ' ובהלכה בלי שום ספק אשר שאלתי בענין טבילה בע"ק, אם נאצלו הדברים מרוה"ק ואם יש בהם תועלת וטוב לגלותם לחתני ר' יוסף ולצוות עליו להודיע לחכמי הארץ או אם באו לפי מרות אחרת ואין בהם תועלת וטוב לי להסתירם ולהעלימם, והשיבו, באמת ה' דבר ה'. והדברים עתיקים עתיק יומי אמרן והיום יום בשורה וחכינו עד אור הבוקר, אח"ז השיבו והאיש אשר יעשה בדרך לבלתי שמוע אל הסהן העומד לשרת שם ומה האיש ההוא, והנה אנכי עמד ושמרתיך בכל אשר תלך:

[ו] על ספרים שלנו שאפי' לדברי ר' יעקב ז"ל שמהיר עיבד הקלפים אפי' שאין עפוצים יש ספק בדבר שהרי אותו עיבוד עצמו שאנו מתירין אין מעובדים לשמן, ושאלתי אם ראויין לברך עליהם ברכת החורה אעפ"י שאין עבודים לשמן, או אינם ראויין (הביאה שבה"ל כ"י ערוגה א' סי' ל"א, ועיין הרדב"ז חלק ב' סי' ש"ב):

והשיבו ר"ז מסורה בדינו, וראי מעובדים שלא לשמן פסולים הא סתמא כשרים, ופירשו לי אם המעבד עבדן בפירוש לשם ספרים אחרים ונמלך אח"כ לכתוב בהם ס"ת פסולים, אבל אם המעבד עבדן סתם ולא עיבד לכתוב בהם שום ס' בפ"י רק למוכרם לכל מי שירצה לקנות וקנאם הקונה לשם ס"ת כשרים הם:

על

שאלות ותשובות

ה

[ז] **על** ס"ח שאינה עפוצה אם ראויה לברך עליה, כי יש מן החכמים שמכשירים ואומרים כי עבוד שלנו טוב וחזק בעבור הסיד שמשוימן בו והכתיבה מתקיימת בו יותר מעל עבוד העפצים ויש אוסרין לברך עליהם ושאלתי הלכה כדברי מי:

והשיבו האלהים אמר רב כשר הוא לכל ישראל:

[ח] **על** הא דאמר רב מגילה בזמנה ביחיד ורב אסי אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה בעשרה הוה עובדא וחש רב להא דרב אסי ופסק הרי"ף הלכה כרב בזמנה ביחיד, ויש מהחכמים שפסקו שהלכה כר"א דאמר אפי' בזמנה בי, וע"ז יש לשאול אם הלכה כדברי הגאון, או כדברי החכמים החולקים עליו:

והשיבו והימים האלה נזכרים ונעשים מה עשיה ביחיד אף זכירה ביחיד, וכן אמרו קריאתה זו הילולא מה הלל בזמנו ביחיד אף מגילה בזמנה ביחיד, וכ"כ אלהי אקרא יומם ולא הענה ולילה ולא דומי לי לשון יחיד, וכ"כ זה אלי ואנוהו בל"י, ואחר שעה השיבו, ויאמר אליהם יצחק מדוע באתם אלי ואתם שנאתם אותי וכו' ויאמרו ראה ראינו כי היה ה' עמך וכו' ונשלחך בשלום אתה עתה ברוך ד' ונא' תהי נא אלה בינותינו בינינו ובינך ונכרתה ברית עמך, כתפוח בעצי היער כן דודי בין הכנים בצלו חמדתי וישבתי ופריו מתוק לחכו, כ"ז השיבו לי באמת על החלום כאשר כתבתי:

[ט] **על** השם הק' בן מ"ב אותיות אם מותר להשתמש בו ולהשביע המלאכים הממונים על התורה להתחכם בכל מה שילמוד ולא ישכח מה שילמוד וגם להשביע המלאכים הממונים על העושר ועל ניצוח האויבים ועל מציאת חן בעיני שרים או אם אסור להשתמש בו בכל אלה:

והשיבו ק'ק'ק' ה' צבאות והוא לברו יעשה לכם לכל צרכיכם [נראה שהכונה, ואין לכם לעזר המלאכים]:

[י] **על** ברכת התורה אם צריך לברך בכל פעם ופעם שישב ללמוד כמו שנאמר בחפילין שמברך כ"ז שמניחן או אם אינו צריך לברך, אלא ברכות שמברך בשחרית וצא בהן כל היום:

והשיבו כבוד אלהים הסתר דבר, והמברך מתברך באלהי אמן, ונסתפקתי בתשובה זאת ושניתי לשאול כבראשונה, והשיבו

והשיבו אינו דומה ברכה"ה לברכה שאר מצות, כי בעבור שהניית התורה חיי האדם כל היום, תיקנו עליה ג' ברכות, לעסוק, והערב, ואשר בחר, וברכה לעסוק הוא במקום המצות, והערב הוא שמתפלל לפניו שנזכה ללמוד וללמד, ואשר בחר, הוא ברכת הודאה שחייבים ישראל להודות לה' אשר בחר בם מכל אומה ולשון ונתן להם התורה, ועוד תקנו שתי ברכות שלפני ק"ש שחרית וערבית שעיקרם על הניית התורה, אבל ברכת שאר מצות מטבע קצר, ומברכין עליהם בכ"מ שמפסיקין ביניהם, הלא תראה כי לכבוד התורה כשקורא בבהכ"ג תקנו עליה לברך ברכות התורה שהיא אשר בחר, ולא הצריכנו לברך עליה ברכת לעסוק שהיא ברכת המצות, ולא ברכת הערב שהוא תפילה, ולפי שהיא תפלה תקנו את שלשתן שחרית בעת התפילה:

[יא] **הבקבוקים** שהורו חכמי ההר [מאנטפעליער] להכשירן

במעט מים רוחחים שמושימין בהם ומשכשכין אותם (ואח"כ נותנין בהם מעט מים ומשכשכין אותם), ויש חכמים אוסרים בזה [ואומרים] למלאותם מים רוחחין אם רוצים להכשירן בהם והשיכשוך אינו מועיל בהם להכשירן אם אינם מלאים או אם אינו מערה ג' ימים מעל"ע, וע"ז שאלתי אם הלכה כהאוסרין, או כהמתירין:

והשיבו מי מלא ימצו למו אם בעל נפש אהה:

[יב] **על** הברכות שמברכין בכל שחרית שנסתפקנו בהם,

כי יש אומרים שצריך לברך בכל או"א קודם עשייתה ואם לא נודמנו לו לעשותם לא יברך שאם לא שמע קול הרנגול לא יברך אשר נתן לשכוי בינה, ואם ישן במלבושיו לא יברך מלביש ערומים. ואם הולך יחף כגון בט"ב וכו"כ לא יברך שעשה לי כל צרכי, ושאלתי אם הלכה כדבריהם או כדברי המברכים אפי' לאחר עשייתן או אפי' לא נודמנו לו לעשותן:

והשיבו אל תבוז כי זקנה אמך ומנחג אבותיך הקח בידך

כי תחילת תקנות אלה הברכות היתה להשלים מאה ברכות בכל יום, ואין לחוש עליהם לברכם קודם לעשייתן, כמו שאין אנו חוששין על ברכת לישב בסוכה שסידרה על הכוס, כמו כן אע"פ שלא שמע קול הרנגול, או שישן במלבושים מברך עליהם, והערך מברכת שמונה עשרה שאע"פ שאין לו חולה

בחק

שאלות ותשובות

ר

בחוק ביתו מברך רופא חולי וכו', ואע"פ שהוא עשיר ואין צריך לפרנסה מברך ברכת השנים:

[יג] **על** מבואות המפולשין ואין ברחבן ט"ו אמה אם מותר לערב ולשהף בהם ולהתירן בצורה"פ מצד אחד ובלתי וקורה מצד אחד או לאו:

והשיבו א"כ בטלחם מצות הוצאה:

[יד] **המפסיק** בשחרית בסעודה, ומברך בהמ"ז ואח"כ עושה סעודה ג', י"א שאין אדם יוצא בזה ממצות סעודה ג' שאע"פ שמפסיק בכרהמ"ז סעודה אחת היא ואין קרוי ג' סעודות אלא בערבית שחרית ומנחה, ושאלתי אם טוב המנהג אם לאו:

והשיבו אשכילך ואורך, דבר זה מתורת משה רבינו למרנו דכתיב אכלוהו היום כי שבת היום היום לא תמצאוהו בשדה מה הימים מחולקים זמ"ז כן צריכים להיות השעות של ג"ס מחולקים זמ"ז:

[טו] **על** הנהגים לומר זמן בשחרית בקריאת המגילה, כי יש שאין אומרים אלא בלילה, דכי היכי שאין אומרים זמן בשאר יו"ט אלא בלילה, אם ה"נ במגילה אינו אומרה, ושאלתי כדברי מי עושים:

והשיבו אל תבוז כי זקנה אמך כי המנהגים הטובים החכמים והחסידים תקנום, ויש טעם לדבריהם אע"פ שאינם נודעים, וכוה נתנו טעם, בערבית אומר על שהגיע זמן מקרא מגילה, ובשחרית אומר זמן שהגיע זמן שמחת המשתה ומשלוח מנות שהרי אמרו סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו, וא"ת יברכהו בשעת המשתה, שמא יפשע מפני טרדה היום ושכח מלאומרו, ולכך תקנהו בשחרית בעת מקרא מגילה:

[טז] **ער** טלית של פשתן וציצית של פשתן, אם הלכה כדברי הגאון שאמר שיוצא אדם בו ידי חובה ציצית או הלכה כדברי החולקים עליו, שאין אדם יוצא אלא בטלית של צמר וציצית ש"צ, כי הפשתים אינם פוטרים אפי' במינן:

והשיבו הדור אתם ראו דבר ד' למה תריבו עלי כולכם פשתים בי, ופירשו לי, הדור אתם אם כדור המדבר אתם שרבו על התבלת למה תריבו בין צמר ופשתים כולכם פשתים

פשעם כי לא בצמר ולא בפשתים אתם באים ראו דבר
ה' ראו מה שכתוב בתורה וראיתם וזכרתם ועשייתם זמן עשיית
המצות כל היום וא"כ מצות ציצית היא כל היום ואתם פטרתם
אתכם בשעה אחת, והנה החסידים הראשונים לעדות שלא היו
הולכים אפילו שעה אחת זולתו, כ"ז השיבו לי באמת ויצא לבי
אל התשובה הזאת ונתחזקתי ושנית לשאול על פני המלך
לצוות להודיעני אם טלית של צמר מרוצה יותר משל פשתן
או אם הם שווים או אם אין שום מצוה בטלית של פשתן,
והשיבו הלכה רווחת בינינו כי הצמר והפשתים שווים וכ"א פוטר
את מינו והטעם שכתב בפ' ועשו להם ציצית על כנפי בגדיהם
מה ת"ל להם אלא כל בגד המצוי להם שלא הכבירה תורה על
ישראל לבקש דבר שאין מצוי להם לכאו"א אלא כל דבר שימצא
להם מאלו שני מינים אם של צמר אם פשתן, ואחר שעה השיבו
על דבר הק"צף השב באמתחותינו אנחנו מובאים להתגולל עלינו
ולהתנפל עלינו ובאמת היה מקרי' לי הקצף בק' ובצ' ופירשו לי
קצף עלינו המלך הגדול על דבר הציצית שהי' בידנו לשום אותה
אל לבנו ולשאת אותו על כנפינו ועליו אנחנו מובאים ליום הדין
להתגולל עלינו ולהתנפל עלינו:

[יז] על סתם יינם אם אוסר במשהו, או אם יבטל בס':

והשיבו אע"פ שסתם יינם גזירה היא החמירה תורה בע"ז יותר
מכל אסורים שבתורה דכתיב לא הביא תועבה אל כו'
וכל הזריז ומחמיר בגזירה שגזרו חכמים, זוכה ליום הדין. וכ"כ ראה
זה מצאתי אמרה קהלת אחת לאחת למצוא חשבון, ופירשו לי כל
גזירה וגזירה שגזרו חכמים בעבור שמירת המצות שקולה היא
כאו"א כעיקר המצוה, ולמה גזרו למצוא חשבון גדול מזכות בבואה
לפני המלך הגדול ליום הדין, וזהו שאמר אחת לאחת גזירה
לשמירת המצות למצוא חשבון זכות, כ"ז השיבו באמת:

[יח] על הזורעים ירקות בכרמיהם וסומכין אהא דאמרינן נהגו
עלמא כר' יאשי' בכלאים שאין חייב עד שזורע חטה
ושעורה וחרצן במפולת יד ואומרים מדקאמר נהגו מכלל דמותריס
היו חטים וכ"ש ירק בכרם ועוד דבארץ גופא אין איסור ירקות
בכרם אלא מדרכנן מכלל דבחול' שרי, וי"א דכי אמר נהוג עלמא
כהני תלת סבי כר' יאשי' בכלאי' ור' אלעאי בראשית הגז וכר"י בן
בחירה בטבילת כ"ק לת"ת לארצו לומר דכיון דנהגו עלמא מותר הוא

אלא

שאלות ותשובות

ז

אלא החכם שאמר נהוג עלמא כהני תלת סבי' הואג היל' וחרד על
המנהג שנהגו העולם להחיר חבר האסור, ושאלתי, אם יש לסמוך
על המתירין, או הלכה כהאוסרין:

והשיבו חטא ישראל ואת אשר חטא מן הקדש ישלם שבעתים:
[יט] **שנהגו** העולם לקרוא ק"ש של ערבית טרם צאת הכוכבים
וסומכים על פרשה ראשונה שקוראים סמוך למטחן
ויש חימה בזה שעל הקריאה שהיא שלא בעונתה יברך ברכותיה
לפני' ולאחרי', ועל הקריאה שהיא בעונתה לא יברך כלל וגם לא
יקרא אלא פ' אחת, ויש מהחכמים שנהגו שלא לברך לפני
ולאחרי' ואינם חוששין אם מקדימין ת"ע ומתאחרים עד הגיע עונת
ק"ש וקורין אותה ומברכין לפני' ולאחריה, ואינם חוששין אם
מקדימין ת"ע טרם ק"ש בעבור שיתפללו עם הציבור, ושאלתי איזה
דרך טוב מב' הדרכים האלה אם טוב לקרותה עם הציבור ויברך
ברכותי' לפני' ולאחריה ולהתפלל עם הציבור בסידור הסדר ק"ש
ואח"כ תפילה אע"פ שהוא שלא בעונתה, והפ' הא' קורא בעונת'
סמוך למטחו, או טוב המנהג האחר שהוכרתי:

והשיבו בקצרה יחדיו לב נשלם שם אלהים עולם ברכו:
[כ] **אם** מותר לישראל לומר לעכו"ם ע"ש הילך מעות וקנה לי
בשוק פירות אוזון והרנגולין אם נאמר כיון שנתן לו
מעות עם השמש מותר כב"ה שמתירין בכלם עם השמש או אם
נאמר שיש נדנוד עבירה:

והשיבו אע"פ שמוחר ד"ז אין מורים לשום אדם אלא לצנועים,
שלא יראו הרואים ויפרצו הגדר:

[כא] **ובמדינת** העוף שמולגים במים חמין ואין (מולחין) כ"א
בית השחיטה כי יש מתירין לשפוך עליהם מים

רוחחין ויש מי שאומר לשום המים הרוחחין בכלי שמולגין בו
ואח"כ משימין בו העוף, ושאלתי אם יש היתר, או אם הוא
אסור בכל ענין מפני הדם שנבלע בו ואינו יוצא אח"כ במליחה:

והשיבו בני אל תלך בדרך אהם, כי כל עון נאלח, וזה עון פלילי:
[כב] **על** מעשה דבר הדיא שאמר דיהב לי' אגרא פהר לי' טבא,

ומאן דלא דיהב לי' אגרא פהר לי' בישא ואמרינן נמי
ראשכח רבא ספרא דנפיל מיד' והיה כתוב בו כל החלומות הולכין
אחר הפה וע"ז אנו תמהים ושואלים אם אפשר שישתנה גזירות
הבורא בעבור פתרון הפותר ואם הדבר כפשוטו שיהיו החלומות
הולכין

הולכין אחר הפה בין טוב ובין רע או אם אין הדבר כפשוטו דגזירה
הבורא אין משתנים דבר הדיא לא היה כ"א מפשר וא"כ הוא על
מה כתוב בספרו כל החלומות הולכין אחר הפה.

והשיבו גזירה היא דוק ותשכח ושניתי לשאול ולא ענו לי רק
כבראשונה, ונצטערתי והוספתי לשאול כבראשונה:

והשיבו הלא ידעת וגם שמעת כי יש אנשים שמזול תולדותם
להיות עיניהם ולשונם רעה, גם יש שרגליהם רעה,
והרבה תחלואים באים בעבור עין רעה והרבה מחים בעבור עין
רעה כמ"ש צ"ט מחים בעין רעה ואחד בדרך ארץ וגם לפעמים
ניתן רשות לשטן לחבל כמו שידעת במרים מגדלא נשיא גם יש
אנשים שרגליהם טובה כמ"ש ויברך ד' אותך לרגלי אף אתה אל
תחמה עליו כי יש אנשים במזול תולדותם לפתור חלומות ויתקיים
פחרונם בין לרעה בין לטובה ובלבד שיהיה לפי הענין, ובר הדיא
הי' מהם ולא נתקיימו הפחרונים בזכותו רק במזלו וע"ז כעס רבא
וקללו ומה שמוצא כתוב בס' כל החלומות הולכין אחר הפה לא
נאמר כ"א על בני אדם שמזול תולדותם כן, כ"ז השיבו לי בפעם
הג', ואחר שעה השיבו אל תהרהר אחר דברינו זה, כי האמת
הודענך והסוד עמוק:

[כג] **שליה צבור** היוורד לפני התיבה כשמשכימים לתחנונים
בעשי"ת אם רשות להזכיר י"ג מדות בפחות
מי' או אינו רשאי, ואם יחיד רשאי לאומרה בבקשתו ותחנוניו כל
ימות השנה או אינו רשאי (וסניאס סלד"ז ס"ח ס' י')

והשיבו נודע בכל המון דכל דבר שבקדושה הוא בעשרה דוקא:
[כד] **הקהל** שמחרימין לקבל עליהם הן על מסים הן על צדקות
ולא מסרו בו תנאי אם רשאים להתירם, כי יש
אומרים שאין רשאין להתירם אחר שאמרו בשעת החרם ע"ד
המקום ב"ה או נאמר שלא הזכירו דעת המקום כ"א להתחמיר
ולקיים קבלתם כ"ז שירצו, וכשיסכימו להתיר יחירו:

והשיבו כבולעו כך פולטו, מה בולעו בניצוצות כך פולטו
בניצוצות, ופירשו לי דברי הקהל והסמתן ניצוץ אש הן
לקשור הן להתיר:

[כה] **יש מקומות** שאין מקדשין בבה"כ מפני שאין שם
אורחים ושאלתי אם הדין עמהם וטוב
למנוע

שאלות ותשובות

ה

למנוע המקדשים או אם טוב לקדש ולהבדיל כמנהג רוב המקומות:

והשיבו אעפ"י שאין קידוש אלא במקום סעודה מצוה לקדש ולהבדיל בכה"כ משום ברוב עם הדרת מלך, ועוד נרות חנוכה מדליקין בכה"כ אע"פ שכל או"א מדליק בביתו, ועוד כי יש אנשים שאינם יודעים לקדש ולהבדיל וכששומעין בכה"כ נותנים אל לבם ולומדים ומקדשים בביתם:

[כו] על שאינם מניחים הפילין בכל יום, אם היא עבירה גדולה ועונשה מרובה, ואם דומה למי שאומרים לו עשה סוכה ואינו עושה לולב ואינו נוטל שמכין אותו עד שתצא נפשו או שיעשה, או אם יש לו טענה בעבור שצריכין גוף נקי ושלא יפיה בהם ושלא יישן בהם ומטעם זה אין אנו מניחין בכל יום:

והשיבו אין אומרים במצות זו דומה לזו כי יש מצות קלות כגו סוכה ולולב והדומה להם שהמבטל אותם עונשו מרובה שדומה ככופר בה, ואינו דומה מבטל קצת למבטל כולה שלאן נתנה תורה למלאכי השרת, כ"ז השיבו לו באמת, ונראה שאין עונשו מרובה כמבטל מצות סוכה אך פשיעה היא בידינו כשאין אנו מניחים הפילין מיראת שמא יישן בהם ושלא יפיה בהם כי טוב לבטל מקצתה מלבטל כולה:

[כז] מכסאות שהן מבגדי פשתן ומשימין בין היריעות צמר מנופץ ואינו טווי וארוג ותופרים הכל ביחד, ושאלתי אם אסור להתכסות בהן באותן מכסאות וגם לשכב עליהם ואם יש בהם שום צד איסור כלאים או אם הם מותרים אחר שאין הצמר עליו (כ"ז טווי):

והשיבו ביקש קהלת למצא דברי חפץ איזן וחיקר ותיקן משלים הרבה ופי' לי כי שלמה גדר גדרים ע"כ דבר איסור ועל הדומה לדומה, ואחר שתי שעות השיבו, הסירו הבגדים הצואים כו' ויאמר מלאך ה' ראה העברתי מעליך עוניך והלבש אותך מחלצות:

[כח] על הקפת הראש אם אסרה תורה אפי' במספרים שהרי לא נאמר השחתה אלא לא תקיפו או אם יש ממש בדברי המתירין שמצאו בהוספתא דאיתקש ראש לזקן שנאמר בו השחתה ואינו חייב עד שיקיפנו בתער:

והשיבו לקראת צמא התיו מים לקראת הצמאים לד"ת וחומדין אותה התיו מים, ועוד השיבו שלא אסרה תורה הקפת הראש

הראש אלא שלא יראו ישראל כמשמשי ע"ז וכל המיקל בכל חשש
ע"ז מקילין לו ימיו וכל המחמיר מאריכין לו ימיו ושנותיו:

[כט] **בני אדם** שנושאים טבעות בדיהם ויוצאין בהם בשבת
לר"ה, וסומכין על מה ששנו ויוצאין בכיצת
החרגול ובשן שועל ובמסמר מן הצלוב משום רפואה זר"ל כי גם
הזהב נושאים אותו לרפואה, ושאלתי אם יש ממש בדבריהם
או לאו ויש עליהם חיוב הטאת כמשפט המשנה טבעת שאין
עליה חותם הוא משאוי לאיש וחייבים עליו הטאת:

והשיבו לא חגע בו יד כי סקל יסקל, ועוד השיבו הקול
קול יעקב והידים ידי עשו, והנה מבואר שאסור
לצאת בהן:

[ל] **שנוהגים** בני נרבונה לקנות משאות ענבים מן הגוים
העשויות בקרנוד"ש אעפ"י שדרם הגוי את
הענבים בתוכה אם מותר לעשות כן או אינו מותר אלא כמו
שאנו נוהגין שלא נקנה אותם אא"כ דרסן ישראל וגם לא
נניח אותן המשאות אחרי שדרסום כ"א בשמירת ישראל,
ושאלתי איזה טוב ונכון מהמנהגים האלו ואם יש נדנוד איסור
במנהג בני נרבונה:

והשיבו הלכה רווחת שאין נעשה יין עד שירד ויתחיל למושך
בגת, אבל דריסת הענבים בתוך הכלים הם אינם
אלא כמו שדוחק חטים בשק כדי שיחזיק השק הרבה מן
החטים כך כשהורס הענבים אינו אלא כדי שיחזיק הכלי הרבה
מהענבים ואין בזה שום נדנוד עבירה, והעושה בתחילה דבר
שאין צריך נקרא הדיוט אך אתה אל תבזו כי זקנה אמר,
וכל המחמיר בזה מתברך והמקיל מקילין לו ימיו ושנותיו,
כ"ז השיבו:

[לא] **מה** שהורה הראב"ד ז"ל בכף של איסור וקערה של
איסור אין משערין אלא במה שיוצא מן הכף או
מן הקערה וכן ההיתר לא נשער אלא מה שבקדרה ואנו
רגילין לשער הכף עצמה כאילו היא חתי' איסור ואם הגיסן
בה הקדרה נשער כל מה שבקדרה והקדרה עצמה כאלו היא
חתי' של היתר, ושאלתי אם טוב להורות ולעשות מעשה הרב
או אם טוב להורות כאשר רגילין:

והשיבו

שאלות ותשובות

ט

והשיבו אמור לחכמה אחותי את אם ברור לך הדבר (שהוא) כאחותך שהיא אסורה לך אמרהו ומי יוכל לשער ולברר מה שיצא מהכף, ואחר שעה השיבו אחד הי' אברהם ואחרי רבים להטות:

[לב] **אם** מותר לכתוב במועד אגרת חפציו של אדם בשינוי גם שאלתי על החכמים שכותבים בלא שינוי אם יפרשו הפסוק או ההלכה ומחדשין בה חידוש ובעבור שלא ישכתו כותבין אותו חידוש בחוה"מ ואומרים שאין לך דבר האבר גדול מזה ואם לא יכתוב עתה שמא ישכת, ושאלתי אם מותר לכתוב הפרושים ההם א"ל:

והשיבו אוהב הי' שערי ציון מכל משכנות יעקב אוהב הי' שערים המצוינים בהלכה, ולא הבנתי התשובה, ובלילה השנית שנתי ושאלתי לפרש לי התשובה או להשיב תשובה אחרת מבוארת, והשיבו כבראשונה ופירשו לי אוהב הי' שערים המצוינים בהלכה כשמחדשים חידוש בהלכה ומעמידין אותה על ברור, אותן שערים נאהבים לפני המלך הגדול יותר מכל משכנות יעקב, המקיימים בהם שאר המצות, וכל מי שחושב מחשבות וסובר סברות בהלכות חמורות ובפסקים החמורים נאהב ונתמד לפני המלך העליון, ח"ש אגרא דשמעתא סברא, והדברים והמחשבות ההם הם כמרגליות היקרות בעיניו ואם על אבדת כסף א' או שזה כסף החירה התורה לעשות מלאכה כחוד"מ כ"ש שיש להם על אבדת המרגליות היקרות ההם לכתכם ולחתמם למען לא יאבדו והכותב והחותם מקבל שכר עליהם, כל זח השיבו לי באמת, ונראה שאגרת חפצים של אדם שאין בהם דבר האבר אסורים לכתוב אפי' ע"י שינוי אבל אגרת שאילת שלום ששואל בשלום חבירו ומבשר לו הרי הוא משמחו ובעבור השמחה התירו לכתוב אגרות הרשות כי הם אגרת שאלות שלומים:

[לג] **אם** צריך לברך ענ"י בכל עת שיוצא מביה"כ ורוצה ללמד תורה או רוצה להתפלל תפלת המנחה או תפלת ערבית דכי היכי דבשחרית מברך ענ"י ה"נ בכל עת שצריך נטילת ידים צריך לברך ענ"י:

ועוד

[לד] **ועוד** שאלתי על ברכת אשר יצר אם צריך בכל עת שנצרך לנקביו או אם די בברכה שמברך בשחרית:

והשיבו בשאלה ראשונה שאו ידיכם קודש כלו' רחצו ידיכם כשתרצו לדבר דברי קודש או ת"ת או תפלה וברכו את ה' ברכה המתוקנת על רחיצת ידיכם. ובשאלה הב' השיבו הלא ידעת ד' צריכין להודות וחולה אחד מהן ואין לך חולה גדול מזה כשמ"כ מהר צועה להפתח:

[לה] **על** סתם יינם אם הוא בס' כאשר כתב אחד מהחכמים: **והשיבו** לא תשא שמע שוא, והשיבו פ"ב לא תקבל שמע דשקר:

[לו] **המשחיתים** זקנם במספרים אם אסור אם לא כי יש מהחכמים אומרים שלא אסרה תורה כ"א בתער:

והשיבו לא תשחית אמרה תורה בכ"ד שיש בו השחתה, ואל המשחיתים תאמר איה צור מלכיכם וצור מעוזכם אשר במצוה הקלה לקיים אותו שכחתם:

[לז] **ושאלתי** שנית על פת עכומ"ז אם מותר בהטלת קיסם לתנור וגם אם יש בו שום נדנוד עכירה מגיעולי עכומ"ז שנסתפקנו בחשוכה שהשיבו לנו כבר הלא זה אוד מוצל מאש, ופירשו באמת אין הפת ניתרת בהשלכת עצים לתנור אא"כ מהבהב ואחר כך מלבלב, וע"ז אמרנו מוצל מכל איסור טחמת האש, הנה זאת חקרנוה כן הוא שמענה ואתה דע לך, כ"ז השיבו:

[לח] **במקום** שיש כהנים הראויים לברך ב"כ ולא נהגו לברך אפי' פעם אחת בשנה ושאלתי ע"ז אם יש עכירה בדבר זה או אם יש לסמוך על ר' יעקב שאמר שאין הכהנים מצויים לברך אא"כ ישראל אומרים להם:

והשיבו אלו ואלו עוברין הם ישראל שאין אומרים להם דומין שאין חוששין לברכת אביהם שבשמים וכהנים כשאין מברכין מעצמן ג"כ שהרי כתיב ואברכה מברכך ומכלל הן אתה שומע לאו:

[לט] **האוכלים** בין תפלת המנחה לערבית אם יש עכירה כאשר הורה רבינו יעקב ז"ל ואם לאו: והשיבו

שאלות ותשובות

והשיבו ואכלתם אכול ושבעו והללתם את שם ה' אלהיכם אשר עשה עמכם להפליא, והראי' יה"כ וט"ב, ושאר התענית, וכמדומה לי כי ראיית שאר תעניות [נ"ב על הגליון, ולי נראה שהכוונה על תעניות של מטר שאוכלים מבעוד יום] מהא דאמרי' בתעניות ערבית שחרית ומנחה מתפלל י"ח ואומר מעין המאורע בש"ת וא"א לומר שיתפללו ענינו בש"ת בת"ע אם יש לאכול אחר תפילתו אלא ודאי כהא קאי באוכלי אחר תפילת המנחה ומאחרין ת"ע עד אחר אכילתן ומתפללין ענינו בת"ע ושוב לא יאכלו ולא ישתו ונמצא שמוחר לאכול בין תפילת המנחה לת"ע:

[מ] **לברך** בהלל דר"ח וחזה"מ כי יש חכמים שאומרים שאין לברך עליו אפי' בציבור ואפי' לקרות כמו שאין מברכין על הערכה אע"פ שהוא מנהג כהלל דר"ח, ושאלתי אם טוב המנהג שאנו נוהגין או טוב למנעו:

והשיבו הודעתיד כי ברכותיהן של ישראל תורה כקטורת הם לפני ושנינו אחר המרכה ואחר הממעט ובלבד שיכוון לבו לשמים:

[מא] **על** המקילין ואומרים שאם אין לובש כסות בת ד' כנפות אינו חייב בציצית רחובת גברא הוא כשילבשם ואם אינו לובש אין עליו חיוב או נאמר כל אדם חייב לקנות מלבוש בת ד' כנפות כדי שיתחייב בציצית:

והשיבו זו אינה צריכה לפנים, שהרי כהוב למען תזכרו והנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהו מזידין:

[מב] **המעביר** תער סביבות הגרון אם יש נדנוד עבירה או זה מותר לכתחילה:

והשיבו לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה אלהים את מעשיך:

[מג] **בהשמנת** חמין אם יש נדנוד עבירה בכורות שלנו שאנו טומנין ונוחנים אפר על הגחלים, גם הטומנין בקרקע וטומנין גחלים סביבות הקדירה וקוטמין אותו אם מותר כ"ז או לאו:

והשיבו

שאלות ותשובות

והשיבו הודענוך האיש הנבחר ועשית ע"פ התורה אשר יורוך ואשר יגידו לך מן המקום ההוא כי מלאך ה' צבאות הוא וחורה יבקשו מפיהו, (ונלס סעל סכי"ף ססצו):

[מד] **ועוד** שאלתי אם מותר לעשות חרדל ביו"ט כי יש אומרים אם נשחק מעיו"ט אינם מפגיג טעמם וכן מלח יש אומרים שצריך לשנות:

[מה] **ועוד** שאלתי על השולחים שפחתם לחלוב בלא שמירת ישראל אם מותר אחרי שאין בעדר דבר טמא:

[מו] **ועוד** שאלתי על בתי הגוים שמוחזקין שאין מעמידין גבינות שלהם לא בקיבה ולא בעור הקיבה כ"א בפרח הנודע אם מותר לישראל המתארח עמהם לאכול מן הגבינה שלהם כי יש לחוש שמא קנה מאחרים שאין מוחזקים או שמא ניתן להם במתנה ויתחלפו להם:

[מז] **ועוד** שאלתי על השוכרין רועים לשמור בהמותיהן וביום השבת הולכים ומגבנים והם שכירי ישראל, ודבר ידוע הוא שלא נניח לשכירנו לעשות מלאכה בדבר שלנו וא"כ איך נניחם לחלוב ולגבן שהרי חולב חייב משום מפרק, ומגבן חייב משום בונה, אלו ארבע שאלות שאלתי ביחד:

והשיבו חרדל ותבלין נידוכין כדרכן במדוך של אבן דמפגיג טעמן:

ועל השנית השיבו, אל תלך בדרך אתם אע"פ שאין איסור בדבר אין טוב לפרוץ גדר המנהג:

ועל השלישית השיבו, אין אמונה בע"ג ואין לסמוך עליהם ודרי אמרו דדמך בהון נפיל בידיהון:

ועל הרביעית השיבו, הרי שנינו נכרי שבא לכבות אין אומרים לו כבה ואל תכבה ומפני ההפסד הורו שאין צריך למונעם מלכבות ודבר זה כמו כן אחרי שהרועה החולב ומגבן מעצמו אין עלינו אף למנעו מפני הפסד הבהמות והפקר החלב וא"ת הלא שנינו נכרי שהדליק את הנר משחמש לאורו ישראל ואם בשביל ישראל אסור מילא מים להשקות בהמתו משקה אחריו ישראל ואם בשביל ישראל אסור, נמצא דמעשה גוי אסור לישראל כשעשה בשבילו אע"פ שמעצמו עשה והרועה

שאלות ותשובות

יא

כמו כן חולב ומגבן בשביל ישראל ואיך יהיה מותר, בין חבין את אשר לפניך כי לא נאמר ואם בשביל ישראל אסור אלא לאותו יום עצמו שאסור להשקות בהמותיך מאותן מים שמלא בשבת בשבילו אבל למוצאי שבת מותרין שלא מצינו מעשה גוי אע"פ שעשה בשביל ישראל שיהו אסורין למוצאי שבת, והרועה החולב והמגבן ודאי אסורין לאותו שבת אבל למוצאי שבת מותרין, אבל ישראל שקנה מגוי כל חלב צאנו של כל השנה ואם הוסיף הוסיף לישראל ואם פחת פחת לישראל אסור לו לילך לשמור החלב והגבינות בשבת דהא גרסינן במסכת שבת פרק תולין ההוא מרבנן דקא נאים במברא וקא עבר בהך גיסא נטר פרי ואמר למינס קא מכוונא, ואמר רב אשי הערמה דרבנן הוא וצורבא מרבנן לא אתי למעבד לכתחילה, הא אינש דעלמא אסור:

[מת] ועוד שאלתי על מצות תפילין אשר מצינו במכילתא כי המניח תפילין כקורא בתורה והקורא בתורה פטור מן התפילין ונסתפקנו בזה אם ר"ל שנפטר מתפילין אם יקרא בתורה או הלכה א' או פסוק אחד ורוב העולם קוראים בסתם הלכה אחת או פסוק אחד, או אם ר"ל בעת שקורא בתורה הוא פטור משום שעוסק במצוה פטור מן המצוה, ועוד (וע"ל סי' כ"ו) נסתפקתי בהא דאמרו תפילין צריכות גוף נקי כאלישע בעל כנפים, ויש שרצו לומר שהם אינם נקיים כאלישע ופותרין עצמן בזה, או שלא הוצרכנו גוף נקי רק שלא יפית בהם ושללא יישן בהם. ועוד נסתפקנו על הא דאמרו פושעי ישראל בגופן קרקפתא דלא מנח תפילין ופירשו רבותינו דלא מנחי תפילין מעולם, ושאלתי ע"ז אם הדבר כאשר פירשו שאם מניחין אותם אף פ"א בשבת לא יקראו פושעים, או אם הוא כאשר כתוב בספרים שנקראו פושעים כל מי שזכר להניחם ואינו מניחם, כל אלו השאלות שאלתי ביחד:

והשיבו בני אל יקנא לבך בחטאים וגו', אשרי נוצרי עדותיו וגו', שאו ידיכם קדש וגו', ברוך ה' יום יום, בחנוני נא בזאת אם לא אריק לכם ברכה וגו', ואחר שעה השיבוני כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא לחדש בה דבר וכל מה שאמרו חכמים לא אמרו למעט רק להוסיף ולרוץ, והוריו הרי זה משובח, ואז התענג על ה' ויתן לך משאלות לבך:
ועוד

[נ] **ועוד** שאלתי על מעבירי תער בזקניהם ומניחים חוט אחד ממעלה למטה אם יש עבירה בדבר או לא:

והשיבו שערך כערך העוים שכולם מתאימות ושכולה אין בהם:

[נא] **ועוד** שאלתי כשעונים בכהמ"ז ברוך שאכלנו משלו וכו' אם צריך מלכות והזכרות שם אם לאו:

והשיבו הלא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם ה' בורא קצות הארץ, ואם לא תמליכוהו במה תברכוהו:

[נב] **ועוד** שאלתי אם מותר לעשות ב' סניפין מאותם שהגיעו לחינוך כגון אותם בני יו"ד או י"א שנים אחרי שהם בני הנוך דרבנן, או אם אסור לעשות כן אפי' כי אין יש מנין:

והשיבו הקטנים עם הגדולים יוסף ה' עליכם:

[נג] **ועוד** נסתפקנו על מה ששנינו בברכות, תפלת המנחה עד הערב, אם ר"ל עד שקיעת החמה או עד צאת הכוכבים. דיש למידק ממלתי דר"י דאמר עד פלג המנחה וקס"ד עד פלג האחרון ובעי בגמרא עד ועד בכלל או דלמא עד ולא עד בכלל וקאמר אי ס"ד עד ועד בכלל מאי איכא בין ר"י דאמר עד פלג האחרון שהוא עד י"ב שעות ובין רבנן דאמרי עד הערב, והשתא משמע עד הערב דאמרי רבנן הוא עד סוף י"ב שעות והוא זמן צ"ה כדאיתא בריש מתניתין, וע"ז שאלתי אם ע"י אונס ראש או ע"י אונס אחר יוכל להתפלל תפלת המנחה עד צ"ה:

והשיבו גם לי גם לך לא יהי' גזור, ופירשו לי בתוך המראה גם כדברי המיקל גם כדברי המחמיר לא יהי' גזור את השעה שהוא משקיעה החמה עד צ"ה וזהו חצי בין השמשות דר"י:

[נד] **ועוד** שאלתי על עצמות מלילות הירך והדקן ובני מעים אם ראוי לבעל נפש לפרוש מהם לפי שאין בקיאות בניקור גיד וחלב ובהוצאות גידי הדם שבדקין או אם הם מותרים:

והשיבו אין גזרין גזירה על הציבור אא"כ רוב ציבור יכולים לעמוד בה וע"א נאמן באיסורין ובלבד שיהי' בקי וכל הפורש בעת שאינו ראוי לו מעשיהו מעשה לעג: על

שאלות ותשובות

יב

[נה] על מה שהורו חכמי צרפת לאכול גבינה אחר בשר
בסעודה בנט"י ובקינות הפה, או אם הלכה כדברי
הגאון שאוסר:

והשיבו לא מחכמה שאלת ע"ז כי ישרים דרכי ה' צדיקים
ילכו בם ופושעים יכשלו בם, והלא כתבתי לך שלישים
במועצות אחרי רבים להטות ורבו היום האוסרים ובישיבה של
מעלה אין מחלוקת בזה וכולם הורו לאיסור:

[נו] ועוד נסתפקנו במים אחרונים, כי יש מהחכמים האומרים
שאין בינינו מצוי שמן ערב ואין לחוש למים אחרונים
וע"ז שאלתי אם יש ממש בדבריהם או לאו:

והשיבו מי זה אמר ותהי ה' לא צוה ומים ראשוני' ואחרונים
דבר שבקדושה וכל דבר שבקדושה המקיל בו מקילן
לו ימיו ושנותיו. כך השיבו באמת:

[נז] ועוד נסתפקנו על הקרוב"ץ שמוסיפין ביו"ט בג' ברכות
ראשונות של תפלה וכברכות של ק"ש שלפני' ולאחרי'
אם טוב לאמרם, או אם טוב למנוע מלאמרם (תשובה זו
הביא הרדב"ז ח"ד סי' תקל"ב):

והשיבו אז ישיר משה ובני ישראל וגו' אשירה לה' מת"ל אשירה
אלא אשירה לפניו בכל מיני תשבחות ושירות שאוכל לשיר:

[נח] [נט] ועוד שאלתי על בגדי צמר שלוקחים מן הגוים אם
יש לחוש שמא תפורין בפשתן, או אם נאמר
דתפירה עצמה בפשתן אין בה איסור רק מדרבנן וספק דרבנן
לקולא. ועוד שאלתי עם זה כל העורות כשידענו שהם תפורין
בפשתן ואח"כ מחברין אותם בגלימות של צמר וע"ז שאלתי אם יש
איסור לחברם בשל צמר אחרי שהן תפורים בפשתן או אם מותר:

והשיבו בראש הומיות תקרא ברחובות חתן קולה, בני ניאצוני
ואף מי יתנני כירחי קדם כאשר אהבוני בני ומה לך
אצל קלות, ולו החמורות ישמרו:

[ס] ועוד שאלתי נסתפקנו בג' שמועות ממס' ר"ה שנאמרו
מפי רבי זירא באחת שצריך שיהי' לילה ויום מן
החדש והשני' נולד קודם חצות כידוע שנראה סמוך לשקיעת החמה
והשלישית כד' שעות מכסי סיהרא באנו ליסוד הסוד כמו שפי' ה"ר
זרחי'

שאלות ותשובות

זרחי' והיה יום ב' בא' בתמוז ולערב שאלתי את יש לסמוך על הפי' שפי' בהם רש"י או אם העיקר כמו שפי' הר"ר זרחי' הגדול:

והשיבו מה זה מהרת למצוא בני זר"ח בחושך אור לישרי"ם:

[סא] **ועוד** שאלתי על הא דאמרינן ריאה הסמוכה לדופן בחיתוכא דאונא דלעיל שהיא כשרה והוא דסביך בבישרא ולא בגרמא או די באחד מהן בבישרא או בגרמא:

[סב] **ועוד** שאלתי על הריאה הסמוכה לדופן ורוב הסירות עולות מהאונה ומיעוט מהאומה אם נכשיר אותה אחרי שרוב הסירות באו מן האונא מחיתוכא דאונא ולמעלה ואעפ"י שמיעוט מהאומה נסמכת לדופן לא נחוש לאותו מיעוט אלא אמרינן כי מסמיכות האונא יצא הכל אי יש לחוש שמא באותו מיעוט:

[סג] **ועוד** שאלתי אם צריך להוציא הריאה ולבודקה מפני ספק מראיתה כגון בדיוחא כשירה כי יש מחמירי' ואומרי' שאין להכשירה עד שידע בכירור שאין בה שום ספק ויש שאין חוששין אחרי שבדקה בידים ואין מוצאים חסרון ושום ריעותא, ושאלתי ע"ז אם יש לחוש לדברי המחמירים או לא:

והשיבו הלכה רווחת נשחטה בחוקת היתר עומדת ואחזוקי איסורא לא מחזקינן, וכל המחמיר בריאה זוכה ויושב בישיבה של מעלה:

[סד] **ועוד** שאלתי על יחיד הדר בעיר של גוים והיא מוקפת חומה ודלתותיה נעולות בלילה אם מותר לטלטל בכולה דהא קי"ל דדירת גוי לא שמי' דירה ורבנן הוא דגזור וביחיד לא גזור משום דלא שכיחא דדיירי ביה ביחיד, וכן אם נתאכסן יהודי בע"ש בעיר שכולה גוים ואין יהודי אחר בעיר אם מותר אחרי שהיא מוקפת חומה ודלתותיה נעולות בלילה או אם יש להחמיר בהן:

והשיבו בדבר זה מנחמי' למדנו שהזהיר בני הגולה אל הוציאו משא מבתים ביום השבת והיו מקומות הרבה שדרו שם יחיד בעיר שכולה גוים:

[סה] **על** הפולין הלחים ואין בהם תולעים אם הם מותרים, כי יש אוסרים בעבור מה שנמצא בהם מתנועע בעוד שהן

שאלות ותשובות

יג

שהן לחים וע"ז שאלתי אם יש לחוש לדברי האוסרין או אם נאמר שמוחר כי כשמתייבשין (הפרש יש בין נמצא ל) לא נמצא: **והשיבו** הטוב אתה מאשר לפניך ועמך כולם צדיקי לעולם ירשו ארץ נצר מטעי מעשי ידי להתפאר:

ועוד שאלתי על הפולין ומיני קטניות המחזיקים תולעים נקראים קניטונ"ט אם הם אסורי שיש לחוש שמא בעודם מחזיקים התליעו ויש בהם משום השרץ השרץ על הארץ או אם נאמר אחרי שנתלשו התליעו ולא פירשו מחיים והם מותרים:

והשיבו למה זה תשאל והוא פלאי והנח לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהו מזידין ושמת סכין בלועך אם בעל נפש אחת:

[סז] **ועוד** שאלתי על אומא דסמכא אל אונא אם הלכ' כדברי המתירין או כדברי האוסרין, ועל אינוניתא דוורדא אם נמצאת חסירה או אם נמצא בה ב' אם מותרת או אסורה: **והשיבו** זה כלל גדול בטרפות דמוסיף יוסיף ודלא מוסיף יוסיף, ונראה מזה המחמיר מתכרך:

[סח] **ליל** כ"ט באלול תתקס"ג (הביאה הרכ בשה"ג ח"ב מערכת יו"ד אות ח"י) בא לדינו ריאה הסמוכה לדופן ואסרנוה ובא המשכיל ר' מרדכי והושיט שם את ידו ואמר כי צלע הדופן נשבר ובא הקצב והוצי' הריאה ובהפרדה מעל הדופן נשאר מעט ממנה במקום הדביקות בצלע הנשבר ולא יכולנו לדבוק הריאה ונסתפקנו בזה כי יש אומרים שנמצא בגירסת הספרים עלה דאמר איכא דמתני לה מהא דקאמר בשלמא התם בדקי' דהא אי איכא מכה תלינן כי ליכא סכה נמי תלינן אלא הכא אי נקבה האי טריפה ושמע' מהא דכי איכא מכה בדופן ליכא ספיקא ובתר דופן תלינן אעפ"י שלא נבדקה הריאה ואינה צריכה בדיקה אלא בדליכא מכה בדופן וכ"ש גבי האי דאתי לידן שהיתה בריאה והיתה עולה בנפיתה לבד אותו מקום החתך שנחתך מרובה וי"ח ואומרים דאע"ג דאיכא מכה בדופן הריאה ואם אינה יכולה לבדוק הריאה טריפה, ושאלתי ע"ז הלכה כדברי מי, ואם הריאה שכאה לדינו היא מותרת או אסורה:

והשיבו

שאלות ותשובות

והשיבו אעפ"י שמוחר אין ראוי להתירה ומורי בי' התירא ומכברי אכבר ובחי יקלו, וקודם זה השיבו הנה זה עומד אחר כתלינו משגית מן החלונות מציץ מן החרכים ענה דודי ואמר לי, מה (לידידי) בביתי עשהה (ירמי'), ועפ"י זאת התשובה אסרנוה ואחר שעה השיבו אעפ"י שמוחר כו':

[סט] **ועוד** שאלתי על המשחיתים פאת זקנם ומניחין חוט אחד על פני הפיאות ואח"כ מעבירין המספרים על אותו חוט שהשאירו ונעשה כאלו השחיתו הכל בתער, ושאלתי אם יש עבירה גדולה בדבר וצריך למחות להם ככל דבר שיוכל למחות או אם אין עבירה גדולה בדבר ואין צריך לריב עמהם: **והשיבו** בני הטבת לשאול ודבר זה כתוב בתורה ושנוי בנביאים והעבירה אע"פ שהיא חמורה שנו ושלשו בה ונעשית להם כהיתר והנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגים ולא יהיו מזידים: [ע] **ועוד** שאלתי על חמץ בפסח אם הלכה כדברי האומרים במשהו:

והשיבו מצות חמץ הרי היא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל כולם וקיבלוה עליהם באהבה ובחיבה ובריעות והחמירו בכלליה ופרטי' הלא תראה שהחמיר בה הכתוב בכל יראה ובל ימצא משא"כ בשארי אסורים שבתורה חוץ מע"ז שכתוב בה לא תביא תועבה אל ביתך, וכל המאריך בדקדוקיהם מאריכין לו ימיו ושנותיו:

ועל קץ הגאולה שאל כמו כן אך לא מצא התשובה כחובה לפניו:

כל אלה העתקתי מכתב שעל הקלף:

אמר המ"ל

אדרי התהלה ודהודי לאל אשר זיכני להוציא לאור עולם
החיבור הזה מאחד מן הראשונים בזמן בעלי התוס'
(ולולי סוף ס"י ונקודציל סמככ צתוס' כפי סניוסס סוף כן
צפתס סטער צליזס סעתקות). הנה לא אכחד חסדו ואמתו אשר
הפליא עמדי, כי הקרה לפני בגמר סידור ההדפסה כשהוכנה
לבא לידי הגהה, איש עובר אורח אשר בידו היה נמצא
העתקה בכ"י ישן נושן על אותיות מרובעות אשר ע"י נצלתי
מחרולי הטעיות, ולאורה התהלכתי ברחבה להגיה אופל השיבושי
ולמלאות חסרון איזה סמנים שבא בהעתקות שלפנינו. כן
יצילני ה' משגיאות גם ביתר החיבורים וכת"י אשר לבכי נכון
בעזה"י לזכות בהם את הרבים, וזכות תורהם וצדקתם של
קדושי עליון יעמוד לי ולזרעי להיות חלקינו מעובדי ה' ולומדי
תורה לשמה, ויכוון לבבינו ליראתו ואהבתו כה"י א"ס :

קצת הערות ותיקונים

מהמוציא לאור.

	סימן	א
ובלולב נמי מצינו סטך שאין לו אלא לב א', אולי הכוונה כד"ל ע"פ והיא יושבת תחת חומר, דכתיב גבי דבורה אשה נביאה:	—	ב
ואת בריתי אק' את יצחק, וכן להלן סי' ח' ויאמר אליהם יצחק כו', הכוונה על הרי"ף. וכ"כ בהעתק שלפני:	—	ד
ואתנה לך החוה"מ אשר כתבתי כו', כדרשת ה"ל בזה במגילה:	—	ה
והאיש כו' לבלתי שמוע אל הכהן, הכוונה על עזרא הסופר, וכ"כ בס' סקור הברכה בה' בע"ק שהביא שם כל החשובה הזו:	—	ו
כ"ה בהעתק אותיות מרובעות, ובהעתק הב' שתח"י הנוסח: על ספרים שאלתי אם ראויין לברך כו' ועי' הרדב"ז כו' שלנו אפי' לדברי ר' יעקב שמתיר כו', ויותר נכון הוא, ע' סי' ז': אקרא יומם כו', דרשוהו במגילה לענין מקרא מגילה:	—	ח
כן דודי, דרשוהו בזה על יצחק (והכוונה על הרי"ף עמ"ש סי' ב'): ע' ס' ל"ה:	שם	יז
ואין מולחץ כ"א בה"ש, אולי צ"ל ואין מניחין כו':	—	כא
על סכ"ח, וצ"ע:	—	לו

ע"ל סי' ס"ט, ובהעתק הי' כחוב כאן ולואי
החמורות שמרו, ונ"ב לא נאמר כ"א לבאים
בחצרות מלכים:

נ סימן

ד' השאלה צריכין ביאור:

נד —

עין בספר חוספות אהרן מהרב הגאון מו"ה
אהרן זצ"ל אב"ד דק"ק פינסק, מביא שם ג'
שאלות אלו והתשובה, ומפלפל שם באורך
בענינים האלו בסוגיות הש"ס בבלי וירושלמי,
ושיטת רש"י והרו"ה ז"ל, עש"ב במס' ר"ה שם.
כגון בדיוחא כשרה (בהעתק הב' ליתא לג' תיבות
אלו), צ"ל טרפה:

ס —

סג —

כדי שלא להסליף הנייב חלק הצחתי פס ונדגליות יקרה ונלסון רצינו
הגדול הגר"א ז"ל צליקוטיו וי"ט צהצנת ענין סלמנוס.

ידוע כי א"ס אין לחשוב בו כלל וכלל. ואסור אפילו לכנות
בו שם חובת המציאות כי אפי' ספירה הראשונה קורין
אין ושניה מכנים יש שידענו שהוא נמצא וזה לכד משיגין ממנו
משא"כ בראשונה וכ"ש בא"ס ית"ש שאסור לחשוב בו כלל
וכלל ואפי' א"ס אסור לקרות ומה שאנו מדברים בו בספירות
הכל ברצונו והשגחתו שידוע מצד פעולותיו וזה הכלל לכל דרכי
הקבל' וידוע שכשם שהוא בכ"ת כן רצונו וזהו א"ס לרצונו
הפשוט ואף בזה אסור לחשוב כלל וכלל רק ידוע שהעולמות
הם בעלי תכלית והכל במספר וע"כ צמצם רצונו בכריאת העולמות
וזהו הצמצום והקו הוא השגחתו במעט מן המעט ואף בזה
המועט אין העולם כדאי עד שאף בזה נקרא א"ס בערך העולמות
שא"א להשיגהו ויש ב' השגחות בכלל ובפרט הוא באדם בזה
העולם וכן בכל העולם והשאר הם בכללות בהשקפת האדם
וזהו עיגולים ויושר וכל ישראל ביחד הם אדם אחד ויש בהם
ראש ושאר אברים וגידיים תרי"ג שרשים שבא' ראשית השגחה
כמו מרע"ה וזהו החילוק שבין הכלים דא"ק ושאר עולמות וד'
אותיות הוי"ה הם כללי ההנהגה חד"ר והמקבל והכלים והפנימיים
הם היכולת והרצון. והרצון אינו משתתף והוא שם העצם
משא"כ בכלים שכל שנותן לו כח ויכולת מאת השי"ת נקרא
בשם אלהים ולכן האצילות מאירים לבי"ע ואלו ב' כללות אנו
משיגים מאתו ית' רצונו ויכולתו והנה השגחתו ורצונו הקדום
שנקרא א"ס צמצם שסלק מכל והאציל השגחה פרטיית
דקה לא סילוק מרצונו שישאר דקה כי בא"ס אי אפשר
לומר שום חלק כי החלק ג"כ בלתי בע"ת ואמר שם כי הצמצום
הי' במרכז ר"ל כי בו' מרות הוא הנהגת העולם שהוא מתנהג
ברצונו שהם ז"ת והיכל הקודש מכון באמצע וק' ונקודה האמצעות
וכן ביושר הוא בין ת"ת ויסוד וכמ"ש בפת"ד ועיקר בריאת
העולם בשביל מלכותו להגלות ולכן היא קשורה בגויה וזה העבודה
צורך גבוה ובוה תלוי המעשה שלנו והע"ס הוא הכל ברצון
האלהי

האלהי כי הוא כמו באדם מקודם מתעורר ורוצה לעשות הדבר
וזהו ספירה ראשונה אין ואין ניכר כלל בפעולה ואח"כ מצויר
איך לעשות הדבר בפרטות וזהו בינה אם הפרטים שהם הבנים
וזה נגלה למושה רעה"ש אבל טעם הדברים שהם דוקא בצויר
זה לא נגלה לו וזהו חכמה ואח"כ כשיצאו הדברים להויה מ"מ
ישומר הדברים בצוירם וזהו חיות הדברים ושפעם וזהו דעת שיודע
הדברים אחר הויתם ואינה ספירה בפ"ע כי הספירות הם בהויתם
ויציאתם בראשונה לגבול הויה וז"ת הם הדברים עצמם והם ג'
כלי ההנהגה חד"ר להנהיג אומה או אדם לפי המשפט והצדק
וזה אינו אלא לפרקים כמו בפרעה בים סוף ואף לצדיקים
ואתחנן אל וגו' וכן חסד אבל הוא יותר בזמן והוא לישראל
על ים סוף שנאמר מה תצעק אלי וגו' והכן מאוד והנהגתם
במדבר ולכל אדם אבל הנהגת העולם בכל זמן הוא ברחמים
גמורים וכן בעוה"ב בג"ע העליון וניהנם וכינונים אבל התחתונים
בעוה"ז אי אפשר להנהיג בהם ולכן מתנהגים ע"י ג' אחרונים
נה"י כולם ממוזגים ומלכות הוא תכלית הבריאה והוא דמיון
מצות מילה שכל המצות אין פועלים בנפש בלעדה כמו זכר
בלא נקבה כו' עכ"ל והאריך עוד שם בדברים נוראים וכתב
עוד שם כבר כתבנו במ"א שהע"ס הם ג' ברצון הרצון והחכמה
והצויר וג"ר הם הנהגה בעוה"ב וג' תחתונות בעוה"ז והם מתמוזגות
ועוד שהם להיפוך כי עם הצדיקים וסביביו נסערה מאד וכו'
ולרשעים משלם כו' ויסוד הוא הנהגת העולם בכללם וזהו שמחבר
הנוקבא שהוא התכלית נקרא כתר נעוץ סופם בתחילתם שהוא
התכלית כלל הרצון ועוד האריך שם הרכבה בענין העיגולים
ויושר והתלכשות הפרצופים וסוד עולמות למעלה מאצילות הכל
בדברים נוראים פנימיים כו' עכ"ל:

כל
תנקה
טוב
:

443

238

